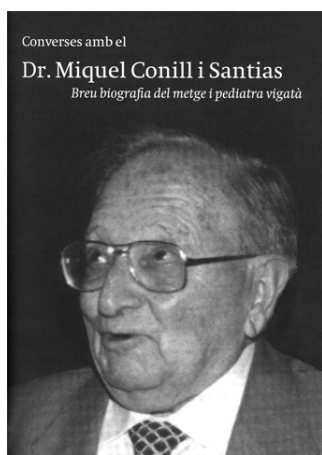

Anicet Altés Pineda

“Dr Miquel Conill
Dr. Jordi Sala
Metges i ciutadans
De Vic”

Converses amb el Dr. Miquel Conill i Santias Breu biografia del metge i pediatre vigatà

3^a Conversa Època de la guerra civil

Ja fa unes quantes hores que parlem amb el Dr. Conill, amb la presència intermitent de la seva esposa, Conxita, que gaudeix de participar-hi, i a nosaltres ens va molt bé per posar els punts sobre les is. Evoquem records de molts anys enrere, com ara mateix, que comentem fets i experiències de la nostra guerra civil (1936-1939). Aleshores en Miquel tenia 21 anys i anava cada dia a l'Hospital de la Santa Creu on, durant tota aquella època, va viure una bona part de les tragèdies que són conseqüència, sempre, de les guerres. L'afany destructor s'exalta i es degrada, encara més, en el cas d'una guerra civil entre germans i amics, en què el factor material o geogràfic de conquesta passa a segon terme i es desperten enveges i odis que, moltes vegades, vénen de lluny i passen de pares a fills. Del nostre enfrontament, que ja fa més de seixanta anys que va acabar, encara no n'hem liquidat del tot els ressentiments, els rancors i el record dels assassinats que el van caracteritzar.

Doncs bé, el Dr. Conill va ésser un dels testimonis que va presenciar el canvi brusc que va tenir aquest centre hospitalari que, aleshores, era, en realitat,

un asil governat i assistit per una comunitat religiosa i un sacerdot. En esclatar la guerra, el 19 de juliol, recorda com totes les monges, arrengrerades, s'acomiadaven per cercar un refugi i amagar-se on fos per escapar de la indiscriminada persecució que ja s'estava iniciant. Enmig d'escenes de tristesa i de llàgrimes, va aparèixer un senyor que va oferir unes torres, construïdes a Cantonigròs, perquè, almenys de moment, poguessin aixoplugar-s'hi.

A banda de les penúries pròpies de la guerra, en aquells moments el Dr. Conill vivia també, en l'àmbit familiar, una situació molt difícil. El seu pare estava diagnosticat de càncer d'estómac en fase inoperable i vivia en unes condicions precàries, agreujades per la marcada invalidesa que li havia deixat una paràlisi infantil. Col·laborava en el negoci de casa portant la gestió administrativa, però era una persona de caràcter dèbil, que s'afectava molt amb les notícies i comentaris de les morts i persecucions que anaven augmentant a la ciutat. La seva esposa, veient que estava molt malalt, va decidir que restés apartat del desori de la guerra i el va instal·lar en una petita residència que hi havia al santuari de Puiglagulla, on podia estar molt ben atès. Com que el camí era quasi intransitable per als cotxes, un amic de la família es va oferir per fer el trasllat amb una tartana des de Vilalleons fins al santuari, on ocupava l'habitació principal. Un cop fet això, quedaren tots més tranquils perquè, residint al santuari, no s'adonava de la gran quantitat de tragèdies, en forma d'assassinats, que es vivia per tot arreu. Però, de cop i volta, la malaltia es va complicar per una hemorràgia gàstrica inesperada, que va motivar la recerca d'una solució per poder atendre el cas. Sortosament, van trobar una ambulància que es va atrevir a arribar al santuari per recollir el malalt, en fase terminal. Però, aleshores, en Miquel volia complir la voluntat, expressada sempre pel seu pare, de rebre els auxilis espirituals abans de morir. Era quelcom perillós i arriscat, trobar un capellà que volgués exposar-se a fer aquesta assistència. El Dr. Conill, però, ho va aconseguir mitjançant un sacerdot que estava mig amagat en el laboratori i farmàcia de l'Hospital de la Santa Creu, cosa que, posteriorment, li va ocasionar una situació difícil amb el director d'aleshores, que era un tal Sr. Fàbregas. Va haver-hi moments en què ell i el sacerdot pensaven que acabarien executats a la cuneta de qualsevol carretera, tal com, desgraciadament, va ocórrer durant molt de temps. Després de quatre dies amagat a les golfes de casa seva, el director li va telefonar per demanar-li que tornés a l'hospital, per posar-se a treballar novament i tirar terra sobre aquells fets que, a causa de les circumstàncies, eren d'una gravetat extrema. Això va succeir als sis mesos d'haver esclatat la guerra civil i, en aquella data va ésser quan es van repetir les hemorràgies i va morir el pare del nostre pediatre.

Aquest episodi és una de les moltes coses greus que van succeir durant la guerra i el primer temps de la postguerra a l'Hospital de la Santa Creu, perquè el director era un home decisiu en la política repressiva d'aquella època, la qual cosa es va confirmar quan, tres anys després, un cop acabat el conflicte, va ésser detingut i condemnat a la pena de mort, que no es va arribar a executar. Moltes més coses, podria explicar el Dr. Conill que, en el transcurs de la conversa, se sent transportat a aquella època. És el que ens passa a la gent gran: els records

de seixanta anys enrere, els tenim més clara que el que hem fet unes hores abans.

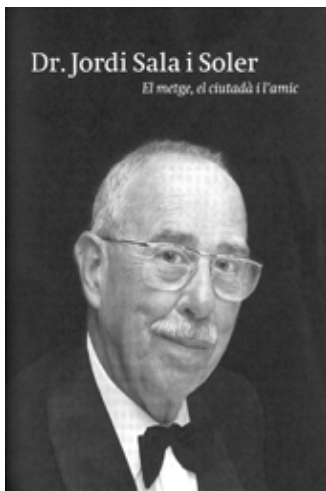
Així doncs, ell recorda, ara, el seu camí habitual, travessant el casc antic de la ciutat per anar a l'hospital cada dia. Una vegada, però, en arribar al carrer del Cloquer, els milicians el van aturar perquè estaven a punt de tirar daltabaix les campanes de la catedral. En una altra ocasió, en arribar a la Plaça, més avall del campanar, va veure uns quants milicians disfressats de capellà, i algun amb indumentària episcopal, que jugaven a pilota amb caps de morts que procedien del dipòsit de l'hospital. Va ésser una visió macabra. Impressionat, va continuar caminant pel carrer de la Ramada fins a refugiar-se a l'hospital.

El Dr. Bach i el Dr. Rierola van sentir el meu relat molt esfereïts -explica el Dr. Conill- que, d'altra banda, apunta no haver sentit ni llegit mai més que algú comentés tan sinistre i semblant exhibició.

—No expliquis això mai perquè *las paredes oyen* i, si saben que ho dius, pensa que aquesta vegada *te'n faràs l'aresta* —varen dir-li.

Dr Jordi Sala i Soler.

El metge, el ciutadà i l'amic

Els estudis

Per estudiar la carrera de medicina, el 1943 es trasllada a Barcelona, on viu en una pensió. Però els caps de setmana s'escapa a Vic i comença a tenir contacte amb l'Hospital de la Santa Creu. Aquí adquireix una experiència, potser senzilla i elemental, però relacionada amb els malalts. Aprèn a fer cures al dispensari, ajuda en la cirurgia menor i comenta a posar injeccions. Està molt agraït als practicants Vicenç Roda i Frederic Sena, que li van ensenyar molt. També al Dr. Àngel Rierola que, més endavant, el va voler en el seu equip de cirurgia i d'altres

especialitats quirúrgiques. Aquest metge-cirurgià va fer una tasca impressionant en uns anys en què hi havia una absència quasi total d'especialistes.

Els tres primers cursos els va passar molt bé, però una mica decebut, perquè no s'entrava en matèria fins a quart. Aleshores, en ingressar d'alumne intern al Servei de Patologia Mèdica, va conèixer el professor Pedro Pons i va fer una bona amistat amb el professor adjunt, el Dr. Farreras Valentí, grans clínics tots dos i que malauradament ens han deixat. Amb ells va prendre contacte amb la medicina general, va conèixer la vida hospitalària i el funcionament d'un servei de medicina, cosa que sempre va influir en la seva manera de pensar i va forjar-li la il·lusió de treballar sota aquests paràmetres.

L'estudiant seguia els cursos de Medicina amb un bon aprofitament i molt bones qualificacions. Però el procés del que en podem dir la formació del metge va ser llarg i intens. Ja hem dit que abans de començar la carrera feia practiques a l'hospital de la Santa Creu de Vic, i que posteriorment hi tornava els tres mesos d'estiu, quan vivia les vacances amb els pares. La resta del temps, a part dels horaris de les classes a la Facultat, estava intern en la Clínica Mèdica A, de l'Hospital Clínic de Barcelona.

Poc temps abans d'acabar els estudis oficials es va interessar per l'especialitat de pneumologia, que en aquells temps gairebé es limitava només a l'estudi i tractament d'una malaltia freqüent: la tuberculosi pulmonar, avui pràcticament dominada. L'amistat amb el fill del Dr. Cornudella, gran especialista, li va facilitar seguir uns cursets d'aquesta especialitat a l'Hospital de Sant Pau de Barcelona.

—Quins records tens dels primers anys de la carrera?

—A veure: has de tenir en compte que jo, quan era a Vic per vacances, o a Festiu, anava sempre a l'Hospital de la Santa Creu. Fins i tot aprofitava els caps de setmana, perquè l'ambient hospitalari m'interessava.

El Dr. Sala gaudeix, revivint aquells primers passos, però de sobte em diu:

—Has de fer-te càrrec que, amb la il·lusió de fer de metge, de conèixer les malalties, etc., vam passar els tres primers anys de la carrera que no veiem res de res. Només bioquímica, molta anatomia i molta fisiologia. La veritat -continua-, estava una mica decebut, perquè no s'entrava en la matèria fins al quart curs.

—Així, quan vas comentar la patologia mèdica, devies notar un gran canvi...

—Sí, perquè aleshores vaig entrar com a alumne intern en el servei del professor Pedro Pons, on vaig fer una gran amistat amb l'aleshores professor adjunt, el Dr. Farreras Valentí.

Quan el Dr. Sala va comentar d'estudiar medicina el 1943, havia aprovat, prèviament, un examen d'ingrés a la Universitat anomenat examen d'Estat, que no era pas fàcil. La carrera durava set anys, en el transcurs dels quals rebies una formació teòrica molt àmplia i un coneixement de totes les especialitats. El títol et facultava per exercir públicament dintre de la legalitat vigent, però si l'estudiant s'havia limitat a assistir a les classes i a aprovar els cursos, amb les poques practiques que es feien i la precarietat de mitjans que hi havia, es trobava molt indefens davant dels malalts. Per aquesta raó, descomptats els estudiants que havien obtingut la plaça hospitalària d'alumne intern, n'hi havia molts que,

voluntàriament, treballaven i ajudaven en les múltiples tasques assistencials i docents del servei i, en les sessions clíniques, comprovaven l'aplicació pràctica dels coneixements teòrics. La figura del catedràtic era fonamental per guiar l'alumne en els intricats camins que porten al diagnòstic de les malalties.

Després d'uns anys d'estudis, assistència a cursos, reunions del servei i pràctica constant, si el catedràtic considerava que tenies una bona formació i coneixements de l'especialitat, certificava la teva capacitat en aquella matèria. En tot aquest procés hi havia, per ambdues parts, un fons de bona voluntat i honradesa professional que sempre havien funcionat bé.

—Cal remarcar —em deia el Dr. Sala—, que els metges de Barcelona tenien, i tenen, molts avantatges en relació als que resideixen i exerceixen lluny de la capital. Fa cinquanta anys, abans de la Seguretat Social, el metges dedicaven els matins a la tasca —poc o gens remunerada— de l'hospital, i les tardes a la seva consulta privada i domiciliària.

—Però —afegeixo jo—, quan vas començar a exercir ja existia la socialització de la medicina, o sigui, el *Seguro de Enfermedad*, amb la qual cosa el temps disponible es va anar encongint, i no era fàcil de compaginar la vida familiar —esposa i fills—, la vida professional —consultes, visites a domicili, burocràcia de la Seguretat Social etc.— i la creixent activitat privada.

És aquí on jo veig el gran mèrit que va tenir el Dr. Sala de saber trobar una solució nova i eficaç per resoldre el problema i millorar la qualitat assistencial dels malalts. Va escollir un equip de col·laboradors intel·ligents i amb vocació mèdica, perquè treballessin amb ell, sota el seu control i direcció, amb la qual cosa va millorar molt el temps disponible per a cada malalt. En principi els col·laboradors eren tres, entre els quals es comptava el Dr. Joan Brugués; però foren el Dr. Joan Gallach i el Dr. Pere Vila, els qui restaren amb ell i el varen ajudar de forma total. Per tant, la feina de la Seguretat Social la va compartir i controlar amb ells, tant la del consultori com la de visites a domicili. Aviat, però, va deixar la plaga de medicina general del *Seguro* perquè ni amb els ajudants podia atendre correctament les 40 o 50 visites diàries en l'espai de dues hores. Al cap de poc temps va obtenir la plaça d'especialista d'aparell circulatori i respiratori, que li permetia atendre molt millor cada malalt.

Però també cal que remarcuem el fet que va equiparar la pràctica de la medicina general amb qualsevol altra especialitat. Això vol dir que va ser el primer a internar en clínica els malalts difícils, greus o complicats que necessitaven una assistència continuada i un control rigorós del seu tractament i evolució. Aquesta mesura no solament va simplificar el temps i l'esforç físic de la visita a domicili, sinó que, naturalment, va millorar molt la qualitat i el nivell científic de l'assistència mèdica.